

Monumentnummer*: 517336

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 21
F 033 421 77 99
E info@cultureelerfgoed.nl

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 18 december 2001
Kadaster deel/nr: 13396/4

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Doeveren	Heusden	Noord-Brabant

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
ten Z-Westen bebouwde kom, Doeveren	

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kad. object*</i>	<i>Appartement</i>	<i>Grondperceel</i>
Heusden	F			511
Heusden	F			512

*Rijksmonumentomschrijving***

Inleiding.

Direct ten zuidwesten van de bebouwde kom van Doeveren bevindt zich, op de plaats waar de vermoedelijk vijftiende-eeuwse Elshoutse Zeedijk geflankeerd wordt door twee wielen, in het dijklichaam, de Bovenlandsche SLUIS (toponiem). Deze in het midden van de negentiende eeuw in Ambachtelijk Traditionele vormen opgetrokken sluis vervult door het ontbreken van de sluisdeuren en de schotbalken tegenwoordig geen waterstaatkundige functie meer. In de huidige verschijningsvorm is de sluis wellicht een modernisering van een oudere sluis op die plaats. Eertijds vervulde de sluis waarschijnlijk een functie die zowel inunderend, uitwaterend als waterkerend was en als zodanig van belang was voor de waterstaatkundige huishouding van de voormalige vestingstad Heusden. De sluis is een belangrijk onderdeel van de gordel van diverse sluizen en slustypes rondom Heusden.

Omschrijving.

De sluis is opgetrokken in een handvorm baksteen met enkele vernieuwingen van rond 1900 in machinale baksteen, gemetseld in kruisverband. Aan de zuidzijde bevinden zich vlechtingen en hardstenen afdekplaten. Opvallend is de hardstenen sponning voor de schotbalken met daarop een peilschaal in ellen. Deze strekt zich over de volle hoogte van de sluis uit. Aan de binnenzijde zijn, schijnbaar willekeurig, ijzeren staafankers aangebracht die steeds door middel van een zware ijzeren staaf met een tegenoverliggend anker verbonden zijn; dit om te voorkomen dat de

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

sluismuren inzakken. Van belang is verder de zich aan de uitwaterende zijde bevindende peilsteen met als opschrift 3,865 m. boven N.A.P. Aan de uitwaterende zijde is de sluis verder uitgevoerd met een bolvormige sluiskom waarvan de functie vooralsnog onduidelijk is. Schotbalken en mogelijke puntdeuren (waarvan nog wel de mogelijke gehengen resteren) zijn verdwenen. Het brugdek van de sluis is van beton en is omstreeks 1920-1930 aangebracht. Het sobere, aan de uiteinden gekrulde, smeedijzeren hekwerk dat zich hierop bevindt dateert van omstreeks 1900.

Waardering.

De Bovenlandsche sluis is van algemeen belang vanwege de cultuurhistorische waarden die het object bezit als bijzondere uitdrukking van zowel een geografisch/landschappelijke als een technische ontwikkeling. De Bovenlandsche sluis heeft ensemblewaarden vanwege de bijzondere betekenis van het object voor de ontwikkeling van de waterstaatkundige huishouding van de streek rond de landelijk belangrijke vestingstad Heusden en vanwege de historisch ruimtelijke relatie met de aanwezige waterwegen en de andere twee, eveneens beschermde, sluisjes in de Elshoutsedijk.

Hoofdcategorie

Weg- en waterbouwkundige werken

Subcategorie

Waterkering en -doorlaat

Functie

Spuisluis